

PUTEREA TERAPEUTICĂ A CUVÂNTULUI ROSTIT

Doctor în istorie **Natalia GRĂDINARU**
Institutul Patrimoniului Cultural al AȘM

THERAPEUTIC STRENGTH OF THE SPOKEN WORD

Summary. The study aims to reveal the role importance of the word, which it has had in popular medical customs, also to analyze the therapeutic valences of the spoken word, expressed in prayers, magical-therapeutic incantations, in some blessings, lullabies, tales. In the highlighting of the traditional therapeutic forms, which contain essentially the word, by the recent scientific discoveries in the other fields of knowledge were taken into account, such as: the theology, the psychology, the neuroscience etc. These traditional therapeutic forms were directed to decipher the action way of the word, expressed (positive or negative) through the subconscious.

Keywords: spoken word, incantations, therapeutic valence, rite, prayer, chant, tales, swing songs.

Rezumat. Studiul își propune să releve importanța rolului pe care l-a avut cuvântul în obiceiurile medicale populare, dar și să analizeze valențele terapeutice ale cuvântului rostit, exprimat în rugăciuni, incantații magico-terapeutice, în unele binecuvântări, în cântecele de leagăn, povești. În reliefaarea formelor terapeutice tradiționale, care conțin în esență cuvântul, s-a ținut cont de descoperirile științifice recente din alte sfere ale cunoașterii, cum ar fi: teologia, psihologia, neuroștiința etc., orientate să descifreze modul de acțiune a cuvântului exprimat (pozitiv sau negativ) asupra subconștientului.

Cuvinte-cheie: cuvântul rostit, incantații, valență terapeutică, rit, rugăciune, descântec, povești, cântece de leagăn.

*La început era Cuvântul și Cuvântul
era la Dumnezeu și Dumnezeu era Cuvântul.
Toate prin El s-au făcut; și fără El nimic
nu s-a făcut din ce s-a făcut.
(Ioan 1, 13)*

Cuvântul este verbalizarea a ceea ce trăim, ce avem în interiorul nostru, pentru că el exprimă stări, sentimente, emoții. Tot ceea ce gândim, transmitem prin cuvinte.

Noțiunea de cuvânt are diferite accepții și interpretări, în funcție de domeniul științific în care se folosește. Lingvistul consideră cuvântul unitate de bază a vocabularului, fiziologul percepe cuvântul ca pe o undă sonoră ce influențează un anumit sector al creierului uman. Pentru psiholog cuvântul este un element din sistemul secundar de semnalizare, care trece mai apoi în sistemul primar, influențând, în consecință, procesele neurofiziologice și sistemul hormonal. Cercetătorii în domeniul energiilor subtile abordează cuvântul drept particulă de energie ce stabilește legături cu energia universului, iar grație investigatorilor culturii tradiționale (etnologii, antropologii, folcloriștii) deducem reprezentările mentale, create în jurul conceptului. Este suficient să cităm câteva proverbe, pentru a releva gradul avansat al înțelepciunii populare, care prețuiește cuvântul la adevărata sa valoare, făcând deosebire între cuvân-

tul ce are repercusiune asupra conștiinței umane, „cuvântul ce poate declanșa stări”, contrapus „vorbei goale”, asociate cu „sărăcia omului”.

De-a lungul timpului s-au urmărit și înregistrat cazuri când: rugăciunea aduce la însănătoșirea bolnavului; un descântec ameliorează o stare de rău sau ajută la vindecarea unor negi; o incantație poate schimba soarta; o frază scurtă cu scop de autosugestie pe care o repetă unii bolnavi îi pune pe picioare.

Paradigmă interdisciplinară, cu ieșiri frecvente în spații transculturale, „cuvântul” a interesat de-a lungul timpului un număr restrâns de cercetători, motiv pentru care cercetarea se prezintă destul de necesară.

Publicațiile referitoare la efectul curativ al cuvântului apar tot mai frecvent în ultimii ani, în special în mediul online. Constatăm însă că aceste surse se limitează doar la atestarea faptelor, fără a oferi vreo explicație științifică, din care motiv ar fi necesară o interpretare critică a contextului lor. Istoriografia problemei, prezentată astfel, este marcată de o evidentă subdocumentare.

Există totuși izvoare ce atestă date despre forța vindecătoare a cuvântului, precum și exemple de vindecare propriu-zise. Cele mai importante surse se prezintă a fi cele religioase: Evangheliile și Biblia, care conțin însemnate referințe despre tămăduirile miraculoase ale lui Iisus Cristos (prin cuvântul lui Dumnezeu), Maicii Domnului sau ale Sfinților.

De exemplu, citatul lui Matei din Isaia 53:4 redă cum prin intermediul cuvântului Iisus Cristos a vindecat mai mulți oameni: „Seara, au adus la Isus pe mulți îndrăciți. El, *prin cuvântul Lui*, a scos din ei duhurile necurate, și a tămăduit pe toți bolnavii” (Matei 8:16-17). În cazul Sfântului Pavel, s-a produs vindecarea prin cuvânt a unui „neputincios de picioare, olog din naștere, care nu umblase niciodată. Pavel i-a zis să se scoale în picioare și *el s-a sculat dintr-o săritură, și a început să umble*” (Fapte 14:6-10).

Biblia conține multe pasaje scripturale care oferă dovezi incontestabile în favoarea faptului că Divinitatea vindecă prin cuvânt. Cele mai convingătoare dintre ele sunt următoarele: „Fiule, ia aminte la *cuvintele* mele, pleacă-ți urechea la vorbele mele! Să nu se depărteze cuvintele acestea de ochii tăi, păstrează-le în fundul inimii tale! Căci ele *sunt viață* pentru cei ce le găsesc, și *sănătate pentru tot trupul lor*” (Prov. 4:20-22); „*Rugăciunea făcută cu credință va mântui pe cel bolnav și Domnul îl va însănătoși; și dacă a făcut păcate, îi vor fi iertate*” (Iacov 5:14-15).

Informații despre puterea *magică* a cuvântului regăsim consemnate în relatările autorilor antici. Din ele aflăm că un topos stăruitor explorat de gândirea mitică a fost acela al puterii creatoare a cuvântului rostit, care se întâlnește în toate teologiile sistematice ale Egiptului, Indiei sau Orientului Apropiat.

Mai mult decât atât, numeroase mituri cosmogonice pledează pentru primordialitatea cuvântului. Potrivit indienilor din Paraguay, Dumnezeu a creat limbajul înaintea apei, focului, soarelui, cețurilor și pământului. Aceași idee se întâlnește, fără vreo contaminare, în mitologia zoroastriană, pentru care „cuvântul cel sfânt a fost înaintea cerului, a apei, a pământului, a focului «...» înaintea întregii lumi care este”.

Sprijinindu-se pe ideea că și în cea mai veche cosmogonie egipteană zeul Ptah „crează prin spirit și verb”, Mircea Eliade consideră validă opinia lui John Wilson, potrivit căreia „la începutul gândirii egiptene se află o doctrină care poate fi apropiată de teologia creștină a Logosului” [1].

În această ordine de idei, se cuvine să amintim că și Dumnezeu biblic creează totul numai prin puterea cuvântului Său („Să fie lumină!”). Ca și Creatorul divin, care zămislește lumea prin *cuvânt*, omul se slujește de cuvinte pentru a da naștere unei lumi noi, lumea vvasiplatonică a cărților în sine, a teoriilor în sine, a problemelor și a situațiilor problematice în sine etc. [2].

Cu mult timp însă înainte de apariția acestei lumi simbolice, *cuvântul* își cucerise deja un loc de protagonist în practicile magico-religioase, unde simpla sa pronunțare era socotită îndestulătoare pentru a-l tra-

duce nemijlocit în act. Despre aceste practici relate fragmentar marele filosof antic Platon (secolul IV–III î.Hr.). El era adeptul concepției superioare ce a stat la baza medicinei geto-dacice, potrivit căreia „sufletul se vindeca cu cuvinte frumoase care fac să nască în suflete înțelepciune”, stare care aduce „sănătate și capului, și trupului” [3].

Printre izvoarele care datează cu Evul Mediu târziu, descoperim și unele însemnări ale călătorilor sau misionarilor. Astfel, folcloristul ungar Gyorffy Istvan, citându-l pe misionarul Bandidi (jum. sec. al XVI–II-lea), care relatează caracterul „șamanic al practicilor magice la moldoveni”, îi definește pe actanți cu termenul de *incantatores*. Termenul s-ar putea traduce ca „cei care incantează”, iar rădăcina lui – „cant” – împreună cu prefixul „des” formează cuvântul „descânt”. Concluzia care, în mod firesc, reiese din această descifrare, plasează descântecul în grupul metodelor magice de tratament, a căror acțiune taumaturgică depinde de trei componente: cuvântul, gestul și recuzita, dar un rol aparte îl are și poeticul [4].

Ținem să precizăm că suntem adepții paradigmei care susține ideea că puterea descântecului nu își are sursa în emițător¹, ci în autoritatea *cuvântului*, în potențialul său acțional, creator, binefăcător sau distructiv. Credem că această autoritate se datorează, în primul rând, poziției pe care o are *cuvântul* în miturile cosmogonice, unde ajunge să fie transpus în Dumnezeu/Creatorul suprem („La început era Cuvântul și Cuvântul era la Dumnezeu și Dumnezeu era Cuvântul”), ca mai apoi să fie unul dintre impulsurile determinante ale procesului de transmutație spirituală a lui *homo sapiens* într-un *homo religious*.

În urma analizei izvoarelor, rezultatelor cercetărilor de teren, istoriografiei existente la subiectul abordat, precum și a diverselor publicații electronice am identificat formele principale de terapie populară care au la baza cuvântul: rugăciunile și descântecurile.

Rugăciunea este forma cea mai esențială a terapiei prin cuvânt, iar utilizată în paralel cu o altă metodă de tratament poate grăbi substanțial vindecarea celui bolnav prin caracterul psihoterapeutic și echilibrat. Petru Caraman consemna că „rugăciunile se bazează, ca și descântecurile, pe puterea magică a cuvântului, fiind declanșatoare de energie”. Atâta timp cât omul crede în Dumnezeu, este înzestrat cu speranță și poate învinge boala. Rugăciunea acționează asupra psihicului, mentalului și corpului într-un fel specific, care pare să depindă de calitatea, intensitatea și frecvența sa [5].

¹ Mai aproape de contemporaneitate, personalitatea descântătorului ajunge totuși să exercite o influență categorică asupra finalității actului de vindecare.

Pe plan fizic, rugăciunea declanșează un proces de destindere prin încetinirea ritmului cardiac și respirator și prin scăderea presiunii arteriale. La nivel mental, aduce o senzație de ușurare, de bine general și înlăturarea angoaselor.

Doctorul Alexis Carrel, laureat al Premiului Nobel pentru medicină, a făcut cercetări asupra psihoterapiei spirituale prin rugăciune. Studiile întreprinse de Carrel au fost axate pe colectivități umane religioase formate din bărbați, femei și copii, în care a fost analizată starea de sănătate fizică și psihică a indivizilor. Rezultatele cercetărilor făcute de Carrel au relevat că prin intermediul rugăciunii se pot vindeca rapid boli incurabile din punct de vedere al medicinei alopate. Rugăciunea – notează A. Carrel – are uneori efect exploziv. Au fost bolnavi care s-au vindecat aproape instantaneu de boli ca lupus al feței, cancer, infecții renale, ulcere, tuberculoză pulmonară, oosă sau peritonită [6].

Cele mai puternice rugăciuni, spune Vasile Andru, sunt cele spuse din inimă și cu lacrimi. Așadar, contează calitatea adresării, evlavia, stăruința, mutarea cu mintea de la lume la Dumnezeu, mutarea de la trup la Duh. Autorul mai recomandă câteva rugăciuni ca producătoare de vindecare în ființa umană: Rugăciunea Domnească și Rugăciunea isihastă [7].

Descântecul (cuvânt) constituie forma terapeutică complexă, cea mai frecvent utilizată a medicinei populare, bazată pe terapia cuvântului. În practicarea sa reunește mai multe metode de tratament: fitoterapeutic, psihohipnotic (magic), bioenergetic [8].

În lumina cercetărilor profesorului dr. docent Mihai Pop, descântatul e un rit care cumulează mai multe funcții subordonate sau generate de scopul lui principal – tămăduirea: *act de comunicare* între descântător și bolnav; *act de mediere* între sănătate și boală prin intermediul unui adjuvant [9].

Din perspectiva teoriei informației, este depistabil un dublu sistem de comunicare, fapt care permite stabilirea existenței unui sincretism de planuri: planul terestru, în care se află cei doi actanți, bolnavul și descântătorul; planul magic, de unde survine influența forțelor magice: forțele malefice, acționând asupra bolnavului, și forțele benefice, al căror ajutor îl solicită descântătorul în numele bolnavului.

Cercetările medicale moderne au confirmat faptul că, din punct de vedere afectiv, psihologic sau subiectiv, simțămintele încrederii, liniștii, bucuriei etc. pot fi puternice și fără să aibă justificare obiectivă. Funcția ritului descântatului a corespuns unei funcții spirituale complexe, în care a intrat indubitabil și această capacitate de autoliniștire.

Eficacitatea descântatului oamenii o explică prin

efectul pur psihic, potențat la maximum de gesturile descântătoarei. Sacralitatea descântatului e amplificată de credința inițială că nu oricine poate să cunoască formula și practica lui; descântatul era o specialitate care se transmitea ca o moștenire prețioasă.

Eficacitatea incontestabilă a multor descânțete este demonstrată și din perspectivă științifică. Tot mai mulți fizicieni, dar și savanți din alte domenii sunt antrenați, în ultimul timp, în cercetarea puterilor terapeuților populari, fie ei șamani, guru, sau descântători, or se intuiește că la baza descântecului au stat cunoștințe exacte despre corpul, psihicul și energiile subtile ale omului.

Folosind rezultatele cercetărilor din neuropsihologie, putem explica procesul prin care se produce vindecare prin intermediul cuvântului. Așadar, în momentul în care se emite un cuvânt constructiv (Dumnezeu, Maica Domnului etc.) [10], sistemul limbic al omului se liniștește și preia informația transmisă, potrivit căreia creierul trăiește o stare de bine.

Niculina Gheorghită, psiholog, atenționează și asupra cazurilor, în care unei persoane i se adresează pe un ton aspru și cu cuvinte negative (expresie, înjurătură, ceartă etc.), cum ar fi blestemul. Acesta activează amigdala limbică și atunci în creierul uman se secretă tot felul de neurotransmițători și hormoni ai stresului și ca urmare toate funcțiile creierului au de suferit, lobul frontal al omului nu mai poate raționaliza [11]. În popor această stare e definită prin expresia „i se întunecă mintea”, fiindcă omul ajunge să nu aibă nicio logică din cauza stresului.

Din acest motiv, spun specialiștii în materie de neuroștiință, un singur cuvânt are puterea de a influența manifestarea genelor ce reglează stresul fizic și emoțional. Deci un cuvânt negativ ajunge să influențeze până la nivel de gene. Procesul se amplifică în cazul în care urâm pe cineva din tot sufletul și trimitem spre acea persoană gânduri negative. Emițătorul contribuie la distrugerea acelei persoane dar, totodată, își produce și sie leziuni la nivel de ADN. Unii cercetători tind să evoce ideea că leziunile ajung să se producă chiar mai profund de ADN (la nivel de celulă, care transformă ADN-ul și declanșează bolile în organism). Este vorba aici despre aceeași lege a rezonanței. În momentul în care se emite ură, se creează o anumită rezonanță ce se răsfrânge și asupra emițătorului, fiindcă nu se poate oferi ceva ce îți lipsește. Dacă oferi ură, ura respectiv e în acea persoană, ea prin rezonanță atrage lucruri corespondente ei [12]. În popor, această rezonanță a lucrurilor se regăsește în proverbul „Nu săpa groapa altuia că singur cazi în ea”.

Strămoșii noștri au intuit cu certitudine că un blestem sau un cuvânt spus la supărare poate cauza da-

une majore care afectează nu doar persoana asupra căreia s-a revărsat ura, ci și urmașii acesteia „până într-al șaptelea neam”. Ca antidot împotriva acestor obliverări distructive, tradiția medicală populară a practicat ritualurile de dezlegare, care se bazau, de asemenea, pe forța cuvântului, dar uzitau neapărat și gestică.

O rezolvare științifică în acest sens propune cunoscutul genetician, dr. Lipton, care în urma numeroaselor experimente a demonstrat că, în funcție de mediul în care crește, celula se transformă. În asemenea împrejurări, omul nu mai e supus influenței genelor, ci devine un creator, nu mai este victima, din contra – își poate crea propria sa realitate.

Comunitatea tradițională avea convingerea că asupra destinului și stării umane se poate influența perpetuu, iar rugăciunile sincere și credința neclintită în Dumnezeu erau înzestrate de mentalitatea populară cu puteri nemărginite (*Rugăciunea făcută cu credință va mântui pe cel bolnav* și Domnul îl va însănătoși; și dacă a făcut păcate, îi vor fi iertate (Iacov 5:14-15).

Neuropsihologii spun că trebuie să generezi 3-4 cuvinte pozitive pentru unul negativ. În momentul în care o persoană a fost supusă acțiunii unui cuvânt negativ, ea trebuie să emită între trei și cinci cuvinte pozitive, cu vibrație înaltă, pentru a anihila efectul celui negativ. Când omul emite un cuvânt de frecvență înaltă, creierul secretă dopamină, serotonină, acei neurotransmițători care dau starea de bine. Dacă ai de luat o decizie și te afli în acea stare de bine, evident că iai o decizie constructivă [13]. Specialiștii susțin și ipoteza potrivit căreia creierul uman nu distinge reprezentările reale de cele imaginare, de aceea, când ne imaginăm o evoluție negativă a lucrurilor, creierul începe să elimine tot felul de hormoni ai stresului: în acest caz inima bate mai tare, mușchii se contractă, deci toate organele și simțurile noastre intră în dizarmonie.

Ascultând descântecul, omul deslușește frânturi de versuri în care se relatează despre lupta dintre forțele binelui și ale răului, re trăiește astfel stări afective care îi sunt absolut necesare în starea de boală în care se află, întrucât imaginativ, el învinge boala sau duhul bolii. Majoritatea celor intervievați relatează că au simțit în timpul ritualului descântatului creșterea frecvenței bătailor de inimă, „lăsând parcă toate grozăviile în descântec și revenind la realitate mai curățî”.

O caracteristică a descântecului este faptul că pe parcursul lui au loc metamorfoze. Adică, cuvântul îndeplinește funcția de transformator și face ca individul slab și bolnav la început să devină la sfârșitul incantației un personaj puternic, curat și sănătos.

Aici se activează subconștientul omului care, renouând și consolidând legăturile reciproce, obține accesul la noi energii și imagini arhetipice.

O perspectivă mult mai îndrăznească asupra descântecului aduce Nineta Crainici prin coordonarea unui volum colectiv intitulat *Bioenergoterapia în tradiția milenară a poporului român*. Descântecul popular de boală este pus acum într-o paradigmă probată experimental de numeroase terapii tradiționale: bioterapia prin magnetism teluric, băi de plante, acvaterapia, sacroterapia prin post, biomasaajul sau alte forme de prevenire, refacere și vindecare practicate în lumea satului tradițional.

Leacurile băbești adiacente descântecului sunt, în opinia autoarei, „compuse din procedee biopsihoenergetic-bioinformaționale, sugestie la leacuri biochimice, fitoterapeutice, precum și creștături pe puncte electrodermale cu efecte benefice și rapide. Ea susține „aspectul bioinformațional, cu efecte favorabile la nivel profund celular al tuturor acțiunilor complexe ale descântecului – de ordin psihic, parapsihic, fiziologic și bioenergetic.

Drept forme de magie lexicală, unii cercetători presupun că descântecele sunt infailibile, odată ce efectul lor nu depinde în mare măsură de forța intrinsecă a formulei rostite. Ele se deosebesc net de rugăciune, al cărei rezultat nu poate fi niciodată anticipat cu certitudine, întrucât aceasta nu își propune să exercite o acțiune constrângătoare asupra Divinității căreia i se adresează [14].

Distincția dintre actul magic și cel religios este totuși mai puțin strictă dacă considerăm plauzibilă ipoteza lui Paul Evdokimov că „există cel puțin o rugăciune care nu cunoaște niciodată refuzul. El susține că, dacă se rostește cererea Duhului Sfânt, epicleza”, Tatăl răspunde imediat ² [15].

Concepțiile magico-religioase pun semnul egalității între rostire și acțiune, de aceea în practica medicală tradițională aproape că lipsesc incantațiile pure (rostirea descântecului fără activarea elementelor ritualice sau coordonatelor spațiale și temporale se practică doar în cazuri extreme; chiar și rugăciunea prevede facerea semnului crucii sau închinarea la icoane).

Teoria actelor de limbaj elaborată de John Austin a reamintit mediilor lingvistice contemporane faptul că vorbirea poate, în circumstanțe determinate, să producă efecte la fel de concrete ca orice acțiune

² Enunțul este completat de Mihai Pop și Pavel Ruxăndoiu, care afirmă că „Din punct de vedere al relației rit–poezie, descântecul reprezintă categorie rituală care acoperă integral secvențele actului ritual ca atare”. În: *Folclor literar românesc*, București, 1978, p. 232.

fizică [16]. Acestea din urmă constituie dovezi certe ale faptului că, departe de a se limita la descrierea realității, cuvintele pot să o și modifice. Se susține ipoteza conform căreia întreaga acțiune din creier este coordonată de limbaj. Dacă noi ne schimbăm limbajul interior, adică vocile interioare, precum și limbajul exterior, ne putem schimba absolut toate comportamentele noastre. Proverbul „înainte să tai, măsoară de șapte ori” e valabil și în cazul emiterii cuvintelor.

După cum afirmă cercetătorii, cuvintele sunt alegerea noastră. Înainte să rostești un cuvânt ar trebui să fii conștient de sensul acestuia, înainte să vorbești ar trebui să gândești. Altfel spus, nu arunci cuvintele pur și simplu, ci le formulezi în așa fel, încât cuvântul pe care-l exprimi să fie unul de frecvență înaltă care poate ajuta alte persoane, dar și pe emițător.

Exista la predecesori conștiința faptului că, prin fixarea sa grafică, forța vie a logosului este substanțial sărăcită. Ei știau că în actul pronunțării, cu tot ceea ce implică el ca realizare „muzicală”, paralingvistică, se manifestă o forță persuasivă pe care scrisul nu o poate nicicum transmite. Virtuțile incantatorii ale emisiunii orale pot delecta, dar și manipula conștiințele, chiar în pofida unei argumentații șchioape, prin simplul efect al magnetismului rostirii pe care practica hipnozei verbale l-a pus strălucit în evidență. Cercetările medicale moderne au demonstrat că, indiferent dacă se recurge sau nu și la alte mijloace, reușita hipnozei „se bazează în primul rând pe acțiunea sugestivă a cuvintelor” [17].

În mare parte, toate ritualurile magico-religioase presupun operarea în planul invizibilului prin intermediul fie al cuvântului, fie al unor gesturi simbolice care îi conferă expresivitate. Rolul decisiv revine însă întotdeauna cuvântului. Niciun gest nu poate înlocui cuvântul, susține Mihai Dinu. Dumnezeu însuși nu s-a putut lipsi de el atunci când a creat lumea („Să fie lumină!” etc.), deoarece *Cuvântul* divin nu era potrivit dogmei creștine, doar o formulă declanșatoare a cosmogenezei, ci și o realitate transcendentă consubstanțială Tatălui creator. Această axiomă, care are o logică constructivă, e discutabilă însă în viziunea altor autori.

Astfel, distinsa cercetătoare Camelia Burghel [19] pare destul de hotărâtă în confruntarea acestei axiome și, citându-i pe cunoscuții savanți Marcel Mauss și Henri Hubert, exprimă clar că „la-nceput a fost ... magia”³.

³ Magia ar fi putut exista cândva într-o formă pură și omul, la început, ar fi putut gândi doar în termenii magiei. Predominanța riturilor magice în cultele primitive și în folclor

Lansăm în continuare ipoteza că tradiția noastră culturală deține și alte categorii folclorice (binecuvântările, urările, cântecele de leagăn, poveștile etc.) care, uzitate pozitiv și corect, pot demara schimbări însemnate în starea individului, având funcții terapeutice, sugestive, creatoare, educative etc.

Cântecele de leagăn creează o atmosfera de liniște, de monotonie, necesară adormirii copilului mic [20]. Această liniște se datorează repetării motivelor monotone „Nani-nani, nani-nani” sau de rezonanță înaltă „Hai cocuță, Hai cocuță / Când ai să te faci măruță? / Hai cocuță, Hai cocuță...”⁴. Potrivit lui Gheorghe Oprea, repetările succesive a motivelor scurte din cântecele de leagăn aveau tangențe cu epodele tracilor, care aveau menirea să creeze hipnoză [21].

În cântecul de leagăn sunt redată tablouri sugestive din viața de familie, așteptările mamei față de copil („Sa crești voinicel” sau „Să fii mamei de-ajutor”), astfel cuvântul ajungând în subconștientul copilului, creează acolo un scenariu, după care ar trebui să se dezvolte copilul. (Desigur că acesta era unul pozitiv.)

Poveștile (basmelor, legendele etc.) au rol terapeutic, fiindcă pot ajuta la repararea unor episoade triste din viața copilului; la aplanarea conflictelor, reconectarea după o ceartă sau în momentele tensionate; cresc cooperarea (o poveste în care un personaj face o anumită acțiune, refuzată inițial, aduce la realizarea respectivei acțiuni); la liniștirea copilului și respectiv la îmbunătățirea calității somnului.

Școala hipnotică polarizează atenția asupra asemănărilor dintre starea de transă și trăirea basmului. Atmosfera este aceeași – copilul adoarme, ascultând povestea spusă de omul care îi inspiră încredere. Vocea acestuia este ritmică și în ea se repetă formule neînțelese. Cu alte cuvinte, basmul nu numai descrie posibilități, ci și oferă sugestii suficiente de active, deși nedirective. Se poate afirma că basmul conține un mesaj analogic unei sugerări nedirective post hipnotice [22].

Rezultate și viziuni originale despre potențialul psihoprofilactic al basmului popular se conțin în monografia Angelei Bologa, care, pe lângă faptul că elucidează cele mai importante teorii privind structura și caracterul multilateral al poveștii, funcțiile și rolul ei în relațiile interumane, conține și analiza unor imagini, simboluri și arhetipuri de basm care sunt în stare să transforme și să creeze în psihicul copilului reprezentări imaginare cu efecte terapeutice (aut. – N. G.).

constituie, credem, o dovadă asupra unei atare teorii. «...» Astfel, magia ar reprezenta întreaga viață științifică a omului primitiv. Ea ar constitui prima treaptă a evoluției mentale, așa cum o putem constata sau presupune.

⁴ <https://www.youtube.com/watch?v=SZbLPpVJbYg>

Despre alte efecte importante ale poveștilor asupra psihicului copilului am aflat de la o informatoare, în timpul cercetărilor de teren întreprinse în raionul Râșcani ⁵.

În final, ar fi oportun să menționăm că incantațiile se foloseau atât în ritualurile terapeutice, cât și la pregătirea lor. Formule sincretice se rosteau în timpul culgerii plantelor de leac, la pregătirea apei pentru spălările rituale, dar și la finele actului terapeutic, pentru a face posibilă curățarea performerului („Mătrăguni doamnă bună, nu ti iau de urât, ci di lecuit” sau „Apî curatî și luninatî di la Dumnăzău datî, curățî-mî de întinari și de faptul șel mari...”).

Acest ultim citat ne amintește de descoperirile lui Masaro Emoto, savantul care a făcut cercetări pe molecula de apă și a demonstrat că cuvintele produc schimbări la nivelul structurii moleculei de apă, astfel, demonstrând că apa are memorie. În acest scop, el a fotografiat structura mai multor molecule de apă înghețate. Asupra unora dintre molecule preventive se acționase prin vorbit calm și prin intermediul cuvintelor de vibrație înaltă (pace, Dumnezeu, iubire), iar asupra altora s-a acționat cu cuvinte de vibrație joasă. Experimentul a demonstrat că moleculele de apă, asupra cărora s-a acționat pozitiv, au format cristale de forme regulate, iar cele asupra cărora s-a acționat negativ s-au adunat în structuri neregulate cu forme neclare.

Consider că experimentul lui Masaro Emoto, dar și a celorlalți savanți citați în paginile acestui articol ar trebui să schimbe opinia potrivit căreia metodele populare de vindecare sunt superstiții și credințe băbești, iar reîntoarcerea frecventă la metodele naturiste, neinvazive de tratament constituie o pierdere de timp.

În încheiere mi-am propus să radiografiez reprezentările construite în comunitatea tradițională despre proprietățile cuvântului: *cuvântul* poate deveni cea mai puternică unealtă pe care o are omul, fiindcă reprezintă manifestarea ființei noastre spirituale, scântea divină din interiorul nostru; cuvântul poate crea cel mai frumos vis și realitate, dar poate să distrugă tot ce există în jur; cuvântul rostit poate fi atât de puternic, încât poate schimba o viață sau poate distruge altele; cuvintele sunt energii cu modulații aproape infinite,

⁵ Inf. M. B. (59 de ani), ne-a povestit cum mama ei, ca să preîntâmpine înecul propriilor copii, inventase o poveste despre „o femeie înaltă, în haine albastre, care ieșea de sub malul lacului din capătul grădinii, ca să fure copii și să-i tragă sub mal”. Chiar dacă informatoarea susține că acea poveste „i-a insuflat o frică nemaipomenită”, făcând-o „să tremure de câte ori trecea pe lângă acel lac, și mare fiind”, recunoaște că povestea și-a avut efectul și „i-a ținut departe de acel loc îndrăgit de ei, pentru faptul că reușeau să treacă, în covată, acel lac”.

care produc efecte benefice sau devastatoare în timp asupra corpului subtil al ființelor umane. Gândul poate fi forța dinamizatoare din spatele cuvântului rostit și astfel îi dă putere.

Ținem să precizăm că prin publicarea acestui articol s-a urmărit relevarea codurilor terapeutice puternice, adesea enigmatice, ale cuvântului, pierdute de noi, oamenii moderni și atestarea lor ca forme ale cunoașterii și înțelepciunii populare, fără a propune terapii potențiale. Regăsirea și analiza lor cere un travaliu ascetic în viitor, dar cu siguranță absolut necesar.

BIBLIOGRAFIE

1. Eliade M. Istoria credințelor și ideilor religioase. București; Editura Științifică, 1991, vol. I, p. 95.
2. Dictionnaire des philosophes. Encyclopaedia Universalis et Albin Michel. 1998, p. 1253.
3. Dinu M. În toată puterea cuvântului. În: Pleroma, 2003, p. 59.
4. Eliade M. De la Zalmolxis la Genghis-Han. Editura Humanitas, 1995, p. 201.
5. Grădinaru N. Sacroterapia ca metodă a terapiei populare. În: Revista de etnologie și culturologie, vol. XIII – XIV. Chișinău, 2013, p. 211-215.
6. Carell A. Rugăciunea. Paris, 1944. 32 p.
7. Andru V. Rugăciuni cu puteri vindecătoare. Psihoterapie isihastă. Chișinău: Cartea Moldovei, 2011, p. 44.
8. Ghinoiu I. Dicționar de mitologie română. București: Univers Enciclopedic Gold, 2013, p. 103.
9. Pop M. Folclor literar românesc. București: Editura Didactică și Pedagogică, 1976. 385 p.
10. Gheorghită N. Regăsirea puterii interioare. București: Editura Hamangiu, 2012, p. 34-41.
11. Fosar G., Bludorf F. Resonanz der psych. Berlin, 2008, p. 46.
12. Fredrickson B. L. The role of positive emotions in positive psychology: The broaden-and-build theory of positive emotions. In: American Psychologist, p. 56, 218-226.
13. Gheorghită N. Regăsirea puterii interioare. București: Editura Hamangiu, 2012, p. 24-49.
14. Dinu M. În toată puterea cuvântului. În: Pleroma, 2003, p. 57-72.
15. Evdokimov P. Vârstele vieții spirituale. București: Editura Christiana, 1993, p. 45.
16. Dinu M. În toată puterea cuvântului. În: Pleroma, 2003, p. 62.
17. Gheorghiu V. A. Hipnoza. București: Editura Științifică și Enciclopedică, 1977.
18. Burghel C. În numele magiei terapeutice. Zalău: Limes, 2000, p. 58-79.
19. Comișel E. Curs de folclor muzical. V. I, București 1968, p. 169.
20. Oprea Gh. A. Folclor muzical românesc. București, Editura Didactică și pedagogică, 1983, p.59.
21. Bologa A. Potențialul psihoprofilactic al basmului popular. Chișinău: CEP USM, 2005.